

hraniční mapě z roku 1857. Mostek je již zakreslen, ale až těsně pod soutokem Jizery s Jizerkou. Cesta ze slezské strany k němu vede povlovně ve směru dnešní cyklistické trasy. Na české straně překračuje mostkem Jizerku hned při jejím ústí a stoupá vzhůru na Bukovec. Dnešní cesta po levém břehu Jizerky se objevuje až v roce 1871 v porostní mapě revíru Iser pod názvem Karlsthaler Steg, tedy Karlovska stezka. Tentokrát už nechybí ani dřevěný most přes Jizeru. Staré lesnické mapy nám tak díky mnoha detailům, o nichž bychom jinak asi neměli tušení, pomáhají odhalit tajemství historie Karlovského mostu. Pro hajné byly totiž důležité i lesní pěšinky a další údaje, které neopomněli do svých plánů zanést. Není proto divu, že tyto podrobnosti na císařském otisku stabilního katastru z roku 1843 ještě nenajdeme. Chybí dokonce i na aktualizaci ze září 1872.

V ročence Německého horského spolku pro Ještědské a Jizerské hory (DGVJI) z roku 1892 píše populární šwieradowský (tehdy samozřejmě flinsberský) lékař Waldemar Adam, že jednou z prvních společných akcí horských spolků na obou stranách hranice – Krkonošského z Německa a Ještědsko-jizerskohorského z Rakousko-Uherska – bylo obnovení cesty a mostu mezi Jizerkou a Orle, který odnesla velká voda v roce 1888. Přemostění předané do užívání roku 1890 na obou březích podíraly masivní kamenné zdi (Przerwa, 2021). Akce si vyžádala asi 500 zlatých. Upravena byla i stezka vedoucí odtud vzhůru kolem skály Granicznik (Mohheinrichfels) do Orle. Na sklonku července 1897 ale přišla dosud největší povodeň a smetla nejen mostovku, ale podemlela i základové zdi. Oba spolky se však brzy dohodly na společné obnově. Rekonstrukční práce skončily už v časném jaru 1898. Třebaže se ve zprávách DGVJI píše jen o úpravách stezky a obnova samotného mostu není konkrétně zmíněna, tak k ní, když ne zrovna tehdy, tak jistě v nejbližší době, dojit muselo, což ostatně dokumentuje reprodukováná Prouskova kresba. Jak most přečkal zářijovou povodeň 1899, přesně nevíme. Je však jisté, že došlo k dalším škodám, kvůli nimž se spolky patrně rozhodly skoncovat s neustále se opakujícími opravami a přiklonily se k dlouhodobějšímu radikálnímu řešení. A tak oba břehy spojil elegantní betonový most, protokolárně předaný do užívání 8. srpna 1901.

Ladný šestnáctimetrový oblouk usazený na zpevněných kamenných patkách navrhl Alfred Dähmel z Jelení Hory. Stavba přišla na 2 192 marek. Maximální výška nad hladinou se tehdy zvětšila téměř o dva metry a ta-

Zatím nejstarší nalezené vyobrazení mostů u soutoku Jizery a Jizerky. Dobře jsou zachycena místa, kde se tok Jizerky rozdvoují. (1893, ročenka DGVJI 1894)

Na detailnější podobě obnovené lávky vidíme, že mostovka je sice stále dřevěná, ale už zakotvená do mohutných kamenných pilířů vetknutých do břehů. (1899, kresba Jan Prousek, Čechy, XII. díl)

Novotou zářící betonová konstrukce. (Ročenka DGVJI 1902)

Momentka z výletu. (1921, fotografie, sbírka V. Maie)

Můstek přes Jizerku. (1914, výřez ze světlotiskové okénkové pohlednice, foto Niepel, Mírsko, sbírka V. Maie)

ková světlost profilu již stačila propouštět i velké vodní přívaly, takže most sloužil bez větších problémů téměř půl století. Jedná se o jednu z velice raných betonových konstrukcí v Německu, zatímco na české straně to byla dokonce vůbec nejstarší mostní stavba (i když jen její polovina) provedená touto technologií. Prubiřským kamenem odolnosti se stala srpnová povodeň v roce 1913. V ročence horského spolku se píše, že byly poškozeny dřevěné náběhy na most. Nevyplývá z toho, zda šlo o následek vodního přívalu nebo jenom o jejich zchátrání, ale o stavu mostu tu nenajdeme ani slovo. Podle všeho tedy přežil velkou vodu bez úhony. Nový přístup opravil na pruské straně Riesengebirgsverein z Jelení Hory, na rakouské je nechal na náklady DGVJI opravit revírník Otto Kinzl z Jizerky.

Po druhé světové válce připadlo území na levém břehu Jizery Polsku, most přestal být užíván a pohraničníci ho uprostřed přehradili osnatým drátem. Kdy byl neudržovaný most zničen, přesně nevíme. Miloslav Nevrlý to datuje do roku 1979 a jako důvod zřícení uvádí předchozí dvě povodně. Existuje však i názor, že byl odstřelen v roce 1982 po vyhlášení výjimečného stavu v Polsku v souvislosti s vystoupením hnutí Solidarity.

Obnově Karlovského mostu se budeme věnovat na jiném místě.

Most v Údolí Naděje

O spojení dvou břehů Jizery v tomto místě víme jen velmi málo. Dá se předpokládat, že vzniklo při budování sklárny, které začalo na přelomu let 1793/94. Huť nechal postavit Carl Christian Preussler, huťmistr z Orle, se svými společníky, ale podnik byl značně závislý na nedalekém Martinském údolí, nacházejícím se už na českém území, odkud sem docházeli skláři a dovážely se potraviny. Že v této oblasti předtím nic zaznamenaného nebylo, nám dokazuje mapa prvního vojenského mapování z let 1780–83, na níž žádný most ani osada zakreslené nejsou. Nejstarší vyobrazení samoty Údolí Naděje pochází z katastrálního plánu z roku 1827 (→ 123). Vidíme na něm pouze osamocenou budovu sklárny a dřevěný most. V roce 1884 (Junker, 2019) nebo 1886 (Želasko, 2006) sklárna vyhořela a byla stržena. Jak je patrné z reprodukováného snímku, most byl do té doby stále ještě ze dřeva. Požár, který kromě okolních domů zni-

Staričká fotografie dřevěného mostu přes Jizeru v Údolí Naděje, ještě se sklárnou v pozadí. (Před 1884, foto R. Halm, Sobieszów, archiv M. Staré)

Železobetonový most v Údolí Naděje. (Kopie, sbírka P. Kurtina)

čil nebo alespoň poškodil i přemostění, byl pravděpodobně příčinou, že dřevěnou konstrukci nahradila železná. Ta sloužila až do osudné noci 30. července 1897, kdy se zřítila do povodňových vln zpěněné Jizery. Jak vypadalo spojení obou břehů v následujících letech, nevíme. Je pravděpodobné, že na řadu přišlo opět dřevo. Z prvních dekád 20. století už ale existuje několik vyobrazení betonového mostu, vzhledem velmi podobného tomu Karlovskému, postavenému jen pět kilometrů výše proti proudu. Nabízí se úvaha, zda oba nevznikly současně nebo krátce po sobě, ale k jejímu potvrzení chybí podklady a reprodukováná dvojice pohlednic vše ještě více relativizuje. O současném, rovněž betonovém mostu píšeme v části věnované historii po roce 1945.

Dvě pohlednice pořízené z téměř stejného místa se liší různou podobou mostu. Jedná se o typ dopisnic s tzv. krátkou adresou, takže mohou pocházet nejdříve z roku 1905, spíše však budou mladší. Relativizuje to předpoklad, že betonový most vznikl zároveň s velmi podobným přemostěním při soutoku Jizery a Jizerky. Ovšem často se stávalo, že pro pohlednice bývaly použity starší snímky, takže otázka časového zařazení zůstává otevřená. (Světlotiskové kolorované pohlednice, vyd. Rübezahl Kunstverlag, Höckendorf & Co., Jelení Hora, sbírka M. Pivnce; www.decampe.net)

Údolí Naděje – dnešní středisko Sport Ski a betonový most. (www.decampe.net)